

GENERALINIO ADVOKATO

PAOLO MENGOZZI IŠVADA,

pateikta 2007 m. vasario 15 d.(1)

Byla C-335/05

Čízení Letového Provozu R, s. p.

prieš

Bundesamt für Finanzen

(*Finanzgericht Köln* (Vokietija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Mokesčių nuostatos – Teisės aktų derinimas – Apyvartos mokestis – Bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema – Mokesčio grąžinimas apmokestinamiesiems asmenims, kurie nėra sąsieti Bendrijos teritorijoje – tokio subjekto, sąsietojoje valstybėje, kuri yra Pasaulio prekybos organizacijos narė – Šaliai taikomo didžiausio palankumo sąlyga, tvirtinta Bendrajame susitarime dėl prekybos paslaugomis – Direktyvos 86/560/EEB 2 straipsnio 2 dalies aiškinimas, atsižvelgiant į šio didžiausio palankumo sąlygą“

1. Šiuo prašymu priimti prejudicinį sprendimą *Finanzgericht Köln* (Kiolno finansų teismas) (Vokietija) prašo, kad Teisingumo Teismas išaiškintų 1986 m. lapkričio 17 d. Tryliktosios Tarybos direktyvos 86/560/EEB dėl valstybių narių apyvartos mokesčių įstatymų suderinimo – pridėtinės vertės mokesčio grąžinimo apmokestinamiesiems asmenims, kurie nėra sąsieti Bendrijos teritorijoje, tvarkos (toliau – Tryliktoji direktyva)(2) 2 straipsnio 2 dalį.

2. Nacionalinis teismas iš esmės klausia, ar šio nuostatoje reikėtų aiškinti kaip reiškiančią, kad joje valstybės narės numatyta galimybė pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) grąžinimo apmokestinamiesiems asmenims, kurie nėra sąsieti Bendrijos teritorijoje, susieti su sąlyga, jog panašias apyvartos mokesčio lengvatas turi teikti ir trečiosios valstybės, netaikoma, kai trečiosios valstybės, bendros Bendrojo susitarimo dėl prekybos paslaugomis (toliau – GATS) susitariančiosiomis šalimis, gali remtis šaliai taikomo didžiausio palankumo sąlyga, tvirtinta GATS II straipsnio 1 dalyje.

3. Šis klausimas buvo iškeltas nagrinėjant bylą, kurioje Čekijos Respublikoje sąsietusi kompanija *Čízení Letového Provozu R, s. p.* (toliau – ieškovas) pareiškė ieškinį prieš *Bundesamt für Finanzen* (Vokietijos federacinį finansų tarnybą), ginydama teisėtumą sprendimo, kuriuo *Bundesamt für Finanzen* patvirtino atsisakymą patenkinti ieškovo prašymą grąžinti PVM, 2002 m. Vokietijoje sumokėtą už paslaugas, kurios šiai kompanijai buvo suteiktos Vokietijos teritorijoje.

Teisinis pagrindas

4. 1994 m. gruodžio 22 d. Sprendimu(3) Taryba patvirtino Bendrijos vardu jos kompetencijai

priklausan?i? klausim? atžvilgiu Pasaulio prekybos organizacijos (toliau – PPO) steigimo sutart?, taip pat šios sutarties 1, 2 ir 3 prieduose esan?ias sutartis, ?skaitant 1 B priede esant? GATS.

5. GATS II straipsnio „Šaliai taikomo didžiausio palankumo s?lyga“ 1 dalyje nustatyta:

„Imdamasi bet koki? susitarime numatyt? priemoni?, kiekviena šalis nar? kitos šalies nar?s teikiamoms paslaugoms ir paslaug? teik?jams nedelsdama ir bes?lygiškai taiko ne mažiau palank? režim? kaip tas, kur? ji taiko kiekvienos kitos šalies tapa?ioms ir panašioms paslaugoms ir paslaug? teik?jams.“

6. Tryliktosios direktyvos 2 straipsnis numato:

„1. Nepažeisdamos 3 ir 4 straipsni? ir laikydamosi toliau išvardyt? s?lyg?, valstyb?s nar?s visiems apmokestinamiesiems asmenims, kurie n?ra ?sisteig? Bendrijos teritorijoje, gr?žina vis? prid?tin?s vert?s mokest?, j? sumok?t? už kit? apmokestinam?j? asmen? Bendrijos teritorijoje jiems suteiktas paslaugas ar patiekt? kilnojam?j? turt? arba už ? šal? importuotas prekes, jei tos prek?s naudojamos Direktyvos 77/388/EEB 17 straipsnio 3 dalies a ir b punktuose nurodytai veiklai, arba teikiant paslaugas, nurodytas šios direktyvos 1 straipsnio 1b punkte.

2. Valstyb?s nar?s gali nustatyti, kad tre?iosioms valstyb?ms šio straipsnio 1 dalyje minimas prid?tin?s vert?s mokes?io sum? gr?žinimas taikomas tik tuo atveju, kai tre?iosios valstyb?s užtikrina panašias s?lygas apyvartos mokes?i? srityje.

<...>“

7. 1999 m. Vokietijos apyvartos mokes?i? ?statymo (*Umsatzsteuergesetz 1999*, toliau – *UstG*) (4) 18 straipsnio 9 dalies šeštasis sakinysskamba taip:

„Jei verslininkas n?ra ?sisteig?s Bendrijos teritorijoje, mokestis už pirkimus jam gr?žinamas tik tada, jei toje šalyje, kurioje jis yra ?sisteig?s, nerenkamas joks apyvartos ar ? j? panašus mokestis, o jei renkamas, jis yra gr?žinamas (Vokietijos teritorijoje) ?sisteigusiemsverslininkams.“

Pagrindin? byla ir klausimai, d?l kuri? pateiktas prašymas priimti prejudicin? sprendim?

8. Ieškov? – ?ekijos ?mon?, teikianti paslaugas skrydži? apsaugos srityje ?ekijos oro erdv?je. Be to, ieškov? rengia skraidymo mokymus, kurie vykdomi tik ?ekijos teritorijoje.

9. 2002 m. vykdydama skraidymo mokym? organizavimo veikl? ji naudojosi Vokietijos ?moni? Vokietijoje teikiamomis pratybomis su skraidymo simulatoriumi ir kitais mokymais. Už šias paslaugas PVM tur?jo b?ti sumok?tas Vokietijoje. Ieškov? už šias paslaugas sumok?jo PVM, o v?liau prašymu, kur? *Bundesamt für Finanzen* gavo 2003 m. liepos 7 d., kreip?si d?l iš viso 29 013,60 euro už laikotarp? nuo 2002 m. sausio m?n. iki 2002 m. gruodžio m?n. gr?žinimo.

10. 2004 m. vasario 12 d. Sprendimu *Bundesamt für Finanzen* atmet? prašym? motyvuodama tuo, kad šiuo atveju nesilaikoma *UStG* 18 straipsnio 9 dalies šeštajame sakinyje numatytos abipusiškumo s?lygos. Be to, 2004 m. balandžio 27 d. Sprendimu *Bundesamt für Finanzen* d?l t? pa?i? motyv? atmet? ieškov?s prieštaravim? d?l pirmojo sprendimo.

11. Tod?l 2004 m. geguž?s 5 d. ieškov? pareišk? ieškin? *Finanzgericht Köln*.

12. Remiantis nutartimi d?l prašymo priimti prejudicin? sprendim?, nacionalin? teis?, o b?tent *UstG* 18 straipsnio 9 dalies šeštasis sakinyss, neleido gr?žinti ieškovei Vokietijoje sumok?to mokes?io už pirkimus. Nacionalinis teismas pažymi, kad mokes?io gr?žinimui reikšmingu laikotarpiu ?ekijos Respublika rinko apyvartos mokest?, ta?iau nesuteik? teis?s Vokietijos

mon?ms susigr?žinti mokes?io už pirkimus.

13. Vis d?lto nacionalinis teismas abejoja, ar, nepaisant to, kad *UstG* 18 straipsnio 9 dalies šeštasis sakinyss yra paremtas Tryliktosios direktyvos 2 straipsnio 2 dalimi ir atkartoja jos formuluot?, ši nacionalinis teis?s nuostata atitinka min?t? Tryliktosios direktyvos 2 straipsnio 2 dal?. Nacionalinis teismas klausia, ar, remiantis šaliai taikomo didžiausio palankumo s?lyga, ?tvirtinta GATS II straipsnio 1 dalyje, nereik?t? Tryliktosios direktyvos 2 straipsnio 2 dalies aiškinti siaurai valstybi?, kurios yra PPO nar?s, taigi ir GATS susitarian?iosios šalys, atveju. Kitaip tariant, nacionalinis teismas klausia, ar, atsižvelgiant ? GATS II straipsnio 1 dal?, Tryliktosios direktyvos 2 straipsnio 2 dalyje ?tvirtinta galimyb? mokes?io už pirkim? gr?žinim? sieti su abipusiškumu netur?t? b?ti netaikoma PPO nari? atžvilgiu.

14. Nacionalinis teismas pažymi, kad ?ekijos Respublika ir Bendrija yra PPO nar?s, o tai reiškia, kad nuo 1995 m. sausio 1 d. jos taip pat yra GATS susitarian?iosios šalys. Be to, jis nurodo, kad Europos Bendrijos valstyb?s nar?s viena kitos atžvilgiu susilaiko nuo abipusiškumo reikalavimo, panašaus ? t?, kuris ?tvirtintas Tryliktosios direktyvos 2 straipsnio 2 dalyje, taikymo. Atsižvelgiant ? tai, negali b?ti joki? abejoni?, kad, remiantis GATS II straipsnio 1 dalimi, ?ekijos Respublika gali tik?tis tokio poži?rio, pagal kur? n?ra keliama abipusiškumo s?lyga(5).

15. Nacionalinis teismas taip pat nurodo, kad GATS yra susitarimas, kur? reglamentuoja tik tarptautin? teis? ir kuris nustato teises ir pareigas tik jo nariams, o GATS pažeidimai paprastai nustatomi pagal PPO sudaryt? susitarim? d?l gin?? sprendim? reguliuojan?i? taisykli? ir tvarkos. Ta?iau, nacionalinio teismo nuomone, tai nereiškia, kad Europos Bendrija ir jos institucijos neprivalo antrin?s Bendrijos teis?s akt?, priimt? dar prieš ?stojant ? PPO, ?skaitant Trylikt?j? direktyv?, aiškinti ir taikyti, atsižvelgiant ? GATS. Iš tikr?j? pagal EB 300 straipsnio 7 dal?, kuri? tiesiogiai nurodo EB 133 straipsnio 3 dalis, tokie susitarimai kaip GATS, kurie yra sudaryti pagal pirm?j? iš ši? nuostat?, yra privalomi Bendrijos institucijoms ir valstyb?ms nar?ms ir sudaro Bendrijos teis?s sistemos dal?.

16. Manydamas, kad jo nagrin?jamo gin?o sprendimas priklauso nuo to, ar *UstG* 18 straipsnio 9 dalies šeštasis sakinyss atitinka Tryliktosios direktyvos 2 straipsnio 2 dal?, ir abejodamas, kaip reik?t? teisingai aiškinti pastar?j? nuostat?, nacionalinis teismas sustabd? byl? ir kreip?si ? Teisingumo Teism? su prašymu priimti prejudicin? sprendim?, pateikdamas š? klausim?:

„Ar <...> Tryliktosios <...> direktyvos <...> 2 straipsnio 2 dalis siaur?ja prasme aiškintina taip, jog ja valstyb?ms nar?ms suteikiama galimyb? nustatyti, kad tre?iosioms valstyb?ms prid?tin?s vert?s mokes?io gr?žinimas taikomas tik tuo atveju, kai tre?iosios valstyb?s užtikrina panašias s?lygas apyvartos mokes?i? srityje, ir ji netaikoma tokioms valstyb?ms, kurios kaip Bendrojo susitarimo d?l prekybos paslaugomis (GATS) susitarian?iosios šalys gali remtis jame numatyta didžiausio palankumo s?lyga (GATS II straipsnio 1 dalis)?“

Teisinis vertinimas

17. Visos šalys, kurios Teisingumo Teismui pateik? rašytines pastabas pagal Teisingumo Teismo statuto 23 straipsn?, t. y. Kipro ir Lenkijos vyriausyb?s, taip pat Komisija, nors remiasi iš dalies skirtingomis priežastimis, vis d?lto laikosi nuomon?s, kad ? prejudicin? klausim? reik?t? atsakyti neigiamai(6).

18. D?l priežas?i?, kurias pateiksiu toliau, aš laikausi lygiai tokios pa?ios nuomon?s.

19. Many?iau, kad reikia prad?ti nuo argument?, kuriuos išsamiau savo pastabose išd?st? Komisija, vertinimo. Iš esm?s Komisija tvirtina, kad reik?t? vengti tre?iojoje valstyb?je ?sisteigusiam ?kio subjektui (o š? status? ieškov? tur?jo bylai reikšmingu laikotarpiu(7)) taikyti

palankesn? režim? nei Bendrijoje ?sisteigusiems ?kio subjektams.

20. Komisija nurodo, kad PVM gr?žinimo apmokestinamiesiems asmenims, kurie n?ra ?sisteig? Bendrijos teritorijoje, sistema, kuri pagal Direktyv? 79/1072/EEB(8) yra taikoma Bendrijoje ?sisteigusiems ?kio subjektams, pasižymi esminiu teis?s susigr?žinti mokest? už pirkimus ir teis?s š? mokest? atskaityti tarpusavio ryšiu, ? kur? Teisingumo Teismas atkreip? dėmes? sprendime *Debouche*(9). Komisija pažymi, kad, remiantis sprendimu *Debouche* ir atsižvelgiant ? PVM direktyv? sistemos tiksl?, apmokestinamasis asmuo, kuriam taikomas atleidimas nuo mokes?io ir kuris dėl šios priežasties neturi teis?s atskaityti šalyje sumok?to mokes?io už pirkimus, taip pat neturi teis?s susigr?žinti kitoje valstyb?je nar?je sumok?to PVM(10).

21. Tai reiškia, kad lygiai toks pats poži?ris tur?t? b?ti taikytinas, *a fortiori*, gr?žinant PVM už pirkimus ?kio subjektams, ?sisteigusiems tre?iosiose šalyse, tuo labiau kad pagal Tryliktosios direktyvos 3 straipsnio 2 dal? mokestis negali b?ti gr?žinamas pagal šios direktyvos 2 straipsnio 1 dal? palankesn?mis s?lygomis nei Bendrijos apmokestinamiesiems asmenims. Taigi, Komisijos teigimu, jeigu tre?iojoje valstyb?je ?sisteig?s ?kio subjektas šioje valstyb?je neprivalo mok?ti PVM, jis negali šioje valstyb?je reikalauti teisi?, susijusi? su mokes?iu už pirkimus; vadinasi, jis lygiai taip pat tur?t? negal?ti reikalauti teis?s susigr?žinti mokest? iš Bendrijos valstybi? nari?, kuriose jis galb?t sumok?jo PVM už pirkimus. Priešingas poži?ris reikšt?, kad šiam ?kio subjektui suteikiamos palankesn?s s?lygos nei Bendrijoje ?sisteigusiems apmokestinamiesiems asmenims.

22. Komisija taip pat tvirtina, kad „galimyb? atskaityti mokest? už pirkimus, kur? ?kio subjektas, kaip apmokestinamasis asmuo, moka savo kilm?s šalyje, sudaro „abipusiškumo reikalavim?“ pagal Bendrijos teis?“ ir kad „kitose Bendrijos valstyb?se nar?se ?sisteigusios ?mon?s taip pat naudojasi mokes?io už pirkimus atskaitos mechanizmo teikiamais privalumais“. Tai leidžia kalb?ti apie „abipusiškum?“ tarp Bendrijos valstybi? nari?(11).

23. Komisijos nuomone, Vokietijos valdžios institucij? atsisakymas leisti ieškovei susigr?žinti reikalaujam? mokest? n?ra nesuderinamas su šaliai taikomo didžiausio palankumo s?lyga, numatyta GATS. Dėl tokio atsisakymo ieškov? neatsiduria mažiau palankioje pad?tyje, palyginti su Bendrijoje ?sisteigusiomis ?mon?mis. Atvirkšt?iai, faktiškai toks atsisakymas atitinka Bendrijos PVM sistem? ir bendr?j? lygyb?s princip?, nes leidžia išvengti to, kad ieškov? (kuri, Komisijos teigimu, n?ra apmokestinamasis asmuo pagal Direktyv? 77/388/EEB(12)) atsidurt? palankesn?je pad?tyje nei Bendrijoje ?sisteigusios ?mon?s.

24. Aš manau, kad klausimas, ar šie Komisijos argumentai (kurie paremti faktinio pob?džio prielaida, jog bylai reikšmingu laikotarpiu ieškov? savo ?sisteigimo valstyb?je neprival?jo mok?ti apyvartos mokes?io) iš tikr?j? yra faktiškai ir teisiškai pagr?sti, neturi nieko bendra su prejudicinio klausimo esme, nes pastarasis klausimas yra susij?s tik su teis?s akt? aiškinimu, ir tod?l konkre?ios bylos aplinkyb?s n?ra svarbios.

25. Jeigu Komisijos argumentai ir iškelia koki? problem?, tai tik dėl to, ar prejudicinis klausimas yra svarbus tam sprendimui, kur? tur?s priimti *Finanzgericht Köln*, taigi tik dėl paties klausimo priimtinum.

26. Iš tiesų, jeigu paaiškėtų, kad bylai reikšmingu laikotarpiu ieškovų šalių Respublikoje neprivalo mokėti apyvartos mokesčio arba, nors ir privalo mokėti šį mokestį, neturėjo teisės šioje valstybėje atskaityti mokesčio už pirkimus, jos reikalavimas (pagrįstas tokiu Tryliktosios direktyvos 2 straipsnio 2 dalies aiškinimu, kuris atitiktų GATS II straipsnio 1 dalį) taikyti jai lygiai tokį patį požįrį PVM už pirkimus grąžinimo atveju, kokį Vokietija taiko Bendrijos šalių, bet kuriuo atveju negalėtų ieškovei būti naudingas, kalbant apie teisės susigrąžinti reikalaujamą mokestį išsikovojimą.

27. Mano nuomone, remdamasi sprendimu *Debouche*, Komisija visiškai teisingai išaiškino Bendrijos teisės aktus dėl PVM grąžinimo apmokestinamiesiems asmenims, šie teisingai kitoje Bendrijos valstybėje narėje. Sprendime *Debouche* Teisingumo Teismas paaiškino santykį tarp teisės atskaityti mokestį šie teisingumo valstybėje narėje ir teisės susigrąžinti mokestį kitoje valstybėje narėje, kurioje buvo patirtos išlaidos. Iš esmės Teisingumo Teismas konstatavo, kad, atsižvelgiant į PVM direktyvų tikslą, apmokestinamasis asmuo, kuriam taikomas atleidimas nuo mokesčio ir kuris dėl šios priežasties neturi teisės šie teisingumo valstybėje narėje atskaityti mokesčio už pirkimus, taip pat neturi teisės susigrąžinti kitoje valstybėje narėje sumokėto PVM(13).

28. Tą konstatavęs aš vis dėlto manau, kad neturėtų būti rimta abejonų dėl klausimo, dėl kurio nacionalinis teismas pateiktą prašymą priimti prejudicinį sprendimą, priimtino, kalbant apie šio klausimo svarbą besimajam nacionalinio teismo sprendimui.

29. Šiuo atžvilgiu norėčiau atkreipti dėmesį, kad pagal nusistovėjusią teismų praktiką Teisingumo Teismui ir nacionaliniams teismams bendradarbiaujant pagal EB 234 straipsnį vien tik nacionalinis teismas, kuriam buvo patikėta spręsti ginčą ir kuris turi priimti atsakomybę už paskesnį teisminį sprendimą, gali, atsižvelgdamas į konkrečias bylos aplinkybes, nuspręsti tiek dėl to, ar jo sprendimui priimti reikia prejudicinio sprendimo, tiek dėl klausimų, kuriuos jis pateikia Teisingumo Teismui, svarbos. Dėl šios priežasties jeigu klausimai, kuriuos pateiktų nacionalinis teismas, yra susiję su Bendrijos teisės aiškinimu, Teisingumo Teismas iš esmės privalo priimti sprendimą(14). Nacionalinio teismo pateiktą prašymą priimti prejudicinį sprendimą galima atmesti, tik kai yra pakankamai akivaizdu, kad prašymas išaiškinti Bendrijos teisę niekaip nėra susijęs su pagrindinės bylos faktais ar objektu, kai problema yra hipotetinė arba kai Teisingumo Teismui nežinomos faktinės ar teisinės aplinkybės, jam būtinos norint pateikti naudingą atsakymą į jam pateiktus klausimus(15).

30. Akivaizdu, kad kuo tik išnagrinėti Komisijos argumentai šioje byloje neparodo esant nė vienos iš minėtų situacijų.

31. Šiuo atžvilgiu norėčiau atkreipti dėmesį, kad visų pirma faktinė prielaida, kuria paremti šie argumentai, t. y. kad bylai reikšmingu laikotarpiu ieškovų šalių Respublikoje neprivalo mokėti apyvartos mokesčio, nurodo tik Komisija, o prašyme priimti prejudicinį sprendimą tokių duomenų nepateikta.

32. Šiame prašyme nėra jokios konkrečios informacijos apie bylai reikšmingu laikotarpiu Vokietijos Respublikoje galiojusį mokesčių sistemą. Prašymo priimti prejudicinį sprendimą 5 puslapio 11 punkte teigiama, kad „ieškovei apskaičiuoti mokesčiai taip pat yra atskaitytini kaip mokesčiai už pirkimus <...> nes pati ieškovė privalo mokėti mokesčius“. Toliau, 6 puslapio 11 punkte, – kad „(mokesčio) grąžinimui reikšmingu laikotarpiu Vokietijos Respublika rinko apyvartos mokestį; vis dėlto tuo laikotarpiu ji nesuteikė nacionaliniais įmonėmis teisės į jokių mokesčių už pirkimus grąžinimą“. Be to, nacionalinis teismas nurodo dar vieną, jo nuomone, esminį aplinkybę – kad Vokietijos įmonės neturi teisės į lygiavertę Vokietijos Respublikoje sumokėto mokesčio už pirkimus grąžinimą.

33. Taigi visiškai akivaizdu, kad nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nenurodyta, jog bylai reikšmingu laikotarpiu ieškovė Vokietijos Respublikoje neprivalo mokėti apyvartos mokesčio. Panašu, kad antroji prašymo priimti prejudicinį sprendimą ištrauka, kurią aš citavau 32 punkte, leidžia spėti, jog ieškovė bet kuriuo atveju negalėjo šioje valstybėje pasinaudoti mokesčio už pirkimus atskaita, tačiau aš nemanau, jog ši aplinkybė vienareikšmiškai, taigi akivaizdžiai, išplaukia iš paties nutarties.

34. Be to, netgi jeigu ši aplinkybė būtų patvirtinta, tai visiškai nereiškia, kad nacionalinio teismo pateiktas klausimas būtų prarastą savo reikšmę būsimam šio teismo sprendimui priimti. Šiuo atžvilgiu būtų naudinga atkreipti dėmesį, kad, remiantis prašyme priimti prejudicinį sprendimą apibūdintomis faktinėmis aplinkybėmis, *Bundesamt für Finanzen* sprendimas atsisakyti leisti susigrąžinti mokestį yra pagrįstas vien tik *UStG* 18 straipsnio 9 dalies šeštajame sakinyje reikalaujamo abipusiškumo trūkumu; nacionalinis teismas, abejodamas dėl šios nuostatos atitikties Tryliktosios direktyvos 2 straipsnio 2 daliai, klausia, ar šie pagrindai yra teisėti.

35. Taigi atrodo, kad nacionalinis teismas siekia išsiaiškinti, ar *Bundesamt für Finanzen* galėjo ieškovės nenaudai remtis abipusiškumo tarp Vokietijos Respublikos ir Vokietijos trūkumu (kalbant apie tai, ar šios valstybės pripažįsta teisę susigrąžinti PVM, kurį vienoje valstybėje įsisteigęs Vokietijos subjektas sumokėjo kitoje valstybėje), nors Vokietija nereikalauja abipusiškumo, teikdama tokią lengvatą kitose Bendrijos valstybėse narėse įsisteigusiems Vokietijos subjektams.

36. Manau, kad, atsižvelgiant į tam tikrą Komisijos pastabų dviprasmiškumą, kurį aš nurodžiau 22 punkte, būtų tikslinga paaiškinti, jog jokių būdu negalima teigti, kad Bendrijos PVM direktyvomis nustatyta sistema leidžia Bendrijos valstybėms narėms taikyti vidaus taisykles, kuriomis perkeltos Bendrijos nuostatos dėl PVM grąžinimo apmokestinamiesiems asmenims, kitų valstybių narių rezidentams, tik laikantis abipusiškumo sąlygos. Tai, kad, kalbant apie šį grąžinimą, tokia teisė nustatyta sistema apima tam tikrą abipusį nacionalinių nuostatų, reglamentuojančių prievolę mokėti mokestį ir teisę atskaityti mokestį už pirkimus, pripažinimą, iš tiesų visiškai nereiškia, jog valstybėms narėms leidžiama reikalauti abipusiškumo prieš suteikiant atitinkamą lengvatą. Reikalaujama, kad kiekviena valstybė narė taip suderintų savo nacionalinę teisę, kad, laikantis Bendrijos teisės aktuose nustatytų sąlygų, kitose valstybėse narėse įsisteigusiems Vokietijos subjektams būtų leidžiama susigrąžinti PVM už pirkimus, kuriuos šie subjektai sumoka už šios valstybės teritorijoje vykdytas operacijas, ir nepaisant to, ar šios pareigos laikosi kitos valstybės narės.

37. Jeigu per aptariamą laikotarpį ieškovė privalo mokėti apyvartos mokestį ir savo įsisteigimo valstybėje pasinaudojo mokesčio už pirkimus atskaita, teigiamas atsakymas į klausimą, dėl kurio pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, reikštų, kad, kaip ir tvirtina ieškovė, ji turėjo teisę susigrąžinti mokestį lygiai taip pat, kaip analogiškomis aplinkybėmis Vokietijoje mokestį susigrąžinti būtų leidžiama Bendrijos Vokietijos subjektui.

38. Kita vertus, jeigu per aptariamą laikotarpį ieškovė neprivalo mokėti apyvartos mokesčio

arba bet kuriuo atveju jeigu savo ?sisteigimo valstyb?je nepasinaudojo mokes?io už pirkimus atskaita, ji, be jokios abejon?s, negal?t? susigr?žinti reikalaujamo mokes?io, remdamasi Bendrijos režimu. Vis d?lto teigiamas atsakymas ? prejudicin? klausim? reikšt?, kad negalima atsisakyti leisti susigr?žinti mokest?, remiantis tokiais motyvais, kuriuos nurod? *Bundesamt für Finanzen*.

39. Taigi netgi šiuo antruoju atveju negalima atmesti galimyb?s, kad net jeigu ieškovei negali b?ti leista susigr?žinti mokes?io taip, kaip ji reikalauja, nacionalinio teismo pateiktas klausimas vis tiek gali b?ti svarbus sprendžiant šiam teismui patikt? gin??, ypa? turint omenyje galimas *Bundesamt für Finanzen* sprendimo motyv? variacijas(16).

40. Jeigu Teisingumo Teismo atsakymas ? klausim?, d?l kurio pateiktas prašymas priimti prejudicin? sprendim?, b?t? teigiamas, b?tent nacionalinis teismas tur?t? nustatyti, ar bylai reikšmingu laikotarpiu ieškov? prival?jo mok?ti apyvartos mokest? ?ekijos Respublikoje ir ar tur?jo teis? šioje valstyb?je atskaityti mokest? už pirkimus. Tod?l aš manau, kad Komisijos argumentai, kuriuos aš k? tik išnagrį?jau, ne tik neturi nieko bendra su pateikto klausimo esme, ta?iau taip pat jais neparodoma, kad klausimas yra akivaizdžiai nereikalingas nacionalinio teismo sprendimui priimti arba kad atitinkamai pagal Teisingumo Teismo praktik? d?l EB 234 straipsnio šis klausimas yra nepriimtinas.

41. Pereidamas prie prejudicinio klausimo esm?s vis? pirma manau, kad nepagr?stas yra Lenkijos vyriausyb?s tvirtinimas, jog GATS II straipsnio 1 dalis n?ra aktuali nagrin?jamai bylai, nes šioje nuostatoje ?tvirtinta taisykl? taikoma tik paslaug? teikimui, o ne j? mokestiniam režimui. Kaip Komisija teisingai pažymi savo atsakyme ? klausim? raštu, kur? proced?ros metu d?l šio aspekto Teisingumo Teismas pateik? šalims, mokestinio pob?džio priemon?s n?ra atleistos nuo GATS taisykli? taikymo.

42. Šiuo atžvilgiu nor??iau atkreipti d?mes?, kad priemon?s, kurios patenka ? GATS taikymo apimt?, apibr?žiamos labai pla?iai. Pagal GATS I straipsnio 1 dal? šis susitarimas „skirtas šali? nari? taikomoms priemon?ms, kurios turi ?takos prekybai paslaugomis“(17), o pagal GATS I straipsnio 3 dalies a punkt? „šali? nari? taikomos priemon?s“ turi b?ti suprantamos kaip priemon?s, kuri? imasi „šalies, regionin? ar vietos valdžia ir jos institucijos“ ir „nevyriausybinių organizacijų, veikiančių pagal šalies, regionin?s ar vietos valdžios arba jos institucijų joms suteiktus ?galiojimus“. Be to, kaip pažym?jo Komisija, GATS XXVIII straipsnio a punktas nustato, kad pa?iame šiame susitarime „priemon?“ – bet kokia šalies nar?s taikoma priemon?: ?statymas, kitas teis?s norminis aktas, taisykl?, tvarka, sprendimas, administracinis veiksmas ar kita“. Galiausiai specialios nuorodos ? mokestinius klausimus yra ?tvirtintos kitose GATS nuostatose, pavyzdžiui, XIV straipsnio d ir e punktuose ir XXVIII straipsnio o punkte.

43. Taip pat tur??iau pamin?ti kit? aspekt?, kuris nebuvo iškeltas nei prašyme priimti prejudicin? sprendim?, nei Teisingumo Teismui pateiktose pastabose ir kuris yra susij?s su vadinam?ja „Bendrijos preferencija“, t. y. nuostata, nukrypstan?ia nuo GATS II straipsnio 1 dalyje ?tvirtintos šaliai taikomo didžiausio palankumo s?lygos.

44. Iš ties?, be speciali? išim?ių, kurios yra nustatytos GATS II straipsnio 2 dalyje ir kurios turi b?ti apibr?žtos atitinkamuose paties susitarimo prieduose, GATS numato kelias kitas nukrypti leidžian?ias nuostatas nuo šaliai taikomo didžiausio palankumo režimo, ?skaitant nuostat?, tarp kuri? yra *ratione personae*, numatyta V straipsnyje „Ekonominė integracija“.

45. V straipsnio 1 dalis nustato, kad GATS „nedraudžia n? vienai šaliai narei b?ti sutarties d?l prekybos paslaugomis tarp šalį liberalizavimo šalimi ar prisijungti prie tokios sutarties“, jeigu laikomasi tam tikr? s?lyg?: sutartis „taikoma esminei sektori? daliai“ (V straipsnio 1 dalies a punktas); sutartis nutraukia diskriminacines priemones ir uždraudžia naujas diskriminacines priemones ar didesn? j? kiek? (V straipsnio 1 dalies b punktas); sutartis palengvina prekyb? tarp

sutart? sudariusi? šali? ir jokiai šaliai narei, kuri n?ra tos sutarties šalis, nesudaro daugiau prekybos paslaugomis atitinkamuose sektoriuose ar subsektoriuose apribojim?, negu j? buvo iki tokios sutarties (V straipsnio 4 dalis).

46. Iš esm?s, jeigu laikomasi min?t? s?lyg?, V straipsnis neturi ?takos šaliai taikomo didžiausio palankumo s?lygos priemon?ms, priimtoms pagal ekonomin?s integracijos susitarimus (kurie yra paprastai skirti susitarian?ioms šalims sudaryti s?lygas pasiekti didesn? liberalizavimo laipsn? nei tas, kur? yra pasiekusios PPO nar?s), kurie priešingu atveju b?t? nesuderinami su pareiga suteikti šaliai didžiausio palankumo režim? pagal II straipsn?(18).

47. Atsižvelgiant ? tai, jeigu EB sutartis atitinka GATS V straipsnyje ?tvirtintas s?lygas ir tiek, kiek ši sutartis jas atitinka, valstyb?, kuri yra PPO nar?, ta?iau n?ra Bendrijos nar?, negali, remdamasi GATS II straipsnio 1 dalimi, reikalauti, kad jos teritorijoje ?sisteigusiam paslaug? teik?jui Bendrijos valstyb? nar? taikyt? t? pat? režim?, kur? pagal Bendrijos teis? ji taiko kitoje Bendrijos valstyb?je nar?je ?sisteigusiam paslaug? teik?jui. Tokiomis aplinkyb?mis ? prejudicin? klausim? neišvengiamai reik?t? atsakyti neigiamai.

48. T? konstatav?s vis d?lto aš nemanau, kad nagrin?jant š? prašym? priimti prejudicin? sprendim? reik?t? vertinti, ar EB sutartis iš ties? atitinka visas pirmiau min?tas s?lygas. Ties? sakant, toks vertinimas gali pasirodyti gana sud?tingas, ypa? kalbant apie s?lyg?, kad jokiai šaliai narei, kuri n?ra tos sutarties šalis, neturi b?ti sudaryta daugiau prekybos paslaugomis *atitinkamuose sektoriuose ar subsektoriuose* apribojim?, negu j? buvo iki tokios sutarties.

49. Faktiškai man yra visiškai akivaizdu, kad netgi darant prielaid?, jog yra ?manoma konstatuoti, kad EB sutartis neatitinka ši? s?lyg?, ir kad d?l šios priežasties pagal GATS II straipsnio 1 dal? ieškov? teoriškai turi teis? ? Bendrijos režim?, pagal nusistov?jusi? Teisingumo Teismo praktik? d?l PPO susitarim? poveikio Bendrijos vidiniame lygmenyje ? prejudicin? klausim? turi b?ti atsakyta neigiamai.

50. Šiuo atžvilgiu, vis? pirma, b?tina atkreipti d?mes? (k? padar? visos pastabas pateikusios šalys), kad pagal nusistov?jusi? teism? praktik? d?l savo pobūdžio ir struktūros PPO susitarimai iš esm?s n?ra priskirtini taisykl?ms, ? kurias atsižvelgdamas Teisingumo Teismas perži?ri Bendrijos institucij? priimt? priemoni? teis?tum?(19). Be to, d?l t? pa?i? priežas?i? Teisingumo Teismas laikosi nuomon?s, kad PPO susitarimai nesukuria teisi?, kuriomis privat?s asmenys gal?t? tiesiogiai remtis teismuose pagal Bendrijos teis?(20).

51. Teisingumo Teismas turi perži?r?ti atitinkamos Bendrijos priemon?s teis?tum?, atsižvelgdamas ? PPO taisykles, tik tada, kai Bendrija ketino ?gyvendinti konkret? PPO r?muose priimt? ?sipareigojim? arba kai Bendrijos priemon? tiesiogiai nurodo konkre?ias PPO susitarim? nuostatas(21).

52. Kipro ir Lenkijos vyriausyb?s atkreipia d?mes?, kad nagrin?jamu atveju Bendrija neketino ?gyvendinti konkretaus PPO r?muose priimto ?sipareigojimo, o Tryliktoji direktyva tiesiogiai nenurodo konkre?i? PPO susitarim? nuostat?, ir laikosi nuomon?s, kad 50 punkte nurodyta teism? praktika leidžia teigti, jog ? *Finanzgericht Köln* pateikt? klausim? reik?t? atsakyti neigiamai.

53. Ta?iau reik?t? pabr?žti, kad nagrin?jamu atveju GATS II straipsnio 1 dalimi n?ra remiamasi, gin?ijant Tryliktosios direktyvos 2 straipsnio 2 dal?. Kaip teisingai nurodo Komisija, klausimas, d?l kurio pateiktas prašymas priimti prejudicin? sprendim?, yra susij?s ne su galimu šaliai taikomo didžiausio palankumo s?lygos, ?tvirtintos GATS, tiesioginiu poveikiu(22), o su Tryliktosios direktyvos 2 straipsnio 2 dalyje ?tvirtintos abipusiškumo s?lygos aiškinimu pagal PPO teis?, kai kalbama apie mokes?io už pirkimus gr?žinim?(23).

54. Šiuo atžvilgiu nacionalinis teismas teisingai atkreipia dėmesį, kad tarptautiniai susitarimai, kurie, kaip GATS, yra sudaryti laikantis EB sutarties 228 straipsnio (dabar – EB 300 straipsnis) sąlygų, pagal EB 300 straipsnio 7 dalį yra privalomi Bendrijos institucijoms ir valstybės narėms.

55. Teisingumo Teismo nuomone, Bendrijos sudarytų tarptautinių susitarimų viršenybą prieš antrinių Bendrijos teisės aktų nuostatas reiškia, kad šios nuostatos turi būti aiškinamos kuo labiau atsižvelgiant į šiuos susitarimus(24).

56. Šis Teisingumo Teismo požiūris patvirtina ir tvirtina sprendimai, kuriuose, cituodamas teismo praktiką, kurią aš nurodžiau 50 punkte, Teisingumo Teismas nustatė, kad srityje, kurioje taikomas Su prekyba susijusių intelektinių nuosavybės teisės aspektų susitarimas (PPO sutarties 1C priedas; toliau – TRIPs) ir kurioje Bendrija jau yra priėmusi teisės aktus; pavyzdžiui, prekių ženklų sektoriuje, Bendrijos teisė reikalauja, kad, paprašytos taikyti nacionalines normas ir imtis laikinųjų priemonių su šiuo sektoriumi susijusioms teisės apsaugoti, valstybių narių teismams valdžios institucijos būtų darytų kuo labiau atsižvelgdamos į TRIPs 50 straipsnio formuluotą ir tikslą(25).

57. Todėl, priešingai nei teigia Kipro ir Lenkijos vyriausybės, pagal Teisingumo Teismo praktiką tai, kad PPO susitarimai neturi tiesioginio poveikio, nereiškia, jog Bendrijos ir nacionaliniai teismai nebeturi pareigos aiškinti antrinių Bendrijos teisės nuostatų kiek įmanoma atsižvelgdami į šiuose susitarimuose tvirtintas nuostatas.

58. Vis dėlto, kaip teisingai pažymi Komisija, ši pareiga yra apibrėžiama kaip pareiga būti daryti „kiek įmanoma“. Tai reiškia, kad norint Bendrijos taisyklę aiškinti atsižvelgiant į susitarimų nuostatas, turi būti galimi keli skirtingi jos aiškinimai. Faktiškai jeigu nuostatos reikšmė yra nedviprasmiška ir prieštarauja aukštesnės teisinės galios tarptautinės teisės nuostatai, jos nebus įmanoma aiškinti, atsižvelgiant į šią tarptautinės teisės nuostatą, nes tik aiškinant ją *contra legem* (o tai prilygsta jos teisinės prasmės paneigimui) įmanoma pasiekti tam tikrą susitarimų atitinkantį rezultatą. Vis dėlto toks Bendrijos nuostatos neutralizavimas, atsižvelgiant į tarptautinio susitarimo nuostatą, suponuoja, kad atitinkamas susitarimas Bendrijos teisės sistemoje turi tam tikrą tiesioginį, bent jau „pašalinamojo“ pobūdžio(26), poveikį. Tačiau pagal teismo praktiką, nurodytą 50 ir 51 punktuose, šiuo atveju negalima pripažinti tokios rūšies poveikio.

59. Aš manau, kad Tryliktosios direktyvos 2 straipsnio 2 dalis nepaliekia jokio pagrindo abejonoms, kaip ją reikėtų aiškinti, kai norima nustatyti, kurių trečiųjų valstybių atžvilgiu Bendrijos valstybės narės leidžiama reikalauti vykdyti abipusiškumo sąlygų, kad būtų grąžinamas, kaip numatyta Tryliktosios direktyvos 2 straipsnio 2 dalyje, PVM už pirkimus, kurį sumokėjo apmokestinamasis asmuo, neįsisteigęs Bendrijos teritorijoje. Minėtoje nuostatoje aiškiai ir neišskiriant nė vienos nurodomos visos trečiosios valstybės ir neleidžiamos jokios išimtys.

60. Todėl aš manau, kad, turint omenyje nedviprasmišką Tryliktosios direktyvos 2 straipsnio 2 dalies formuluotę, ši nuostata negali būti aiškinama siaurai, kaip nurodoma prejudiciniame klausime.

Išvada

61. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui *Finanzgericht Köln* pateiktą klausimą atsakyti taip:

„1986 m. lapkričio 17 d. Tryliktosios Tarybos direktyvos 86/560/EEB dėl valstybių narių apyvartos mokesčių įstatymų suderinimo – pridėtinės vertės mokesčio grąžinimo apmokestinamiesiems asmenims, kurie nėra įsisteigę Bendrijos teritorijoje, tvarkos 2 straipsnio 2 dalis aiškintina taip, jog

ja valstybės narės suteiktą galimybę nustatyti, kad pridėtinės vertės mokesčio už pirkimus, kurį sumokėjo Bendrijos teritorijoje neįsisteigę apmokestinamieji asmenys, grąžinimas taikomas tik tuo atveju, kai trečiosios valstybės užtikrina panašias sąlygas apyvartos mokesčio srityje, galima taikyti visų trečiųjų valstybių atžvilgiu, įskaitant tas, kurios, būdamos Bendrojo susitarimo dėl prekybos paslaugomis susitarimo šalinėmis, gali remtis šio susitarimo II straipsnio 1 dalyje numatyta šaliai taikomo didžiausio palankumo sąlyga.

1 – Originalo kalba: italų.

2 – OL L 326, p. 40.

3 – Tarybos sprendimas 94/800/EB dėl daugiašalių derybų Urugvajaus raunde (1986–1994) priimtą susitarimą patvirtinimo Europos Bendrijos vardu jos kompetencijai priklausančių klausimų atžvilgiu (OL L 336, p. 1).

4 – BGBl. 1999, I, p. 1270.

5 – Nacionalinio teismo teigimu, ši išvada taip pat darytina remiantis tuo, kad nors GATS II straipsnio 2 dalyje yra tiesiogiai numatyta galimybė GATS II straipsnio 1 dalies netaikyti priemonėms, neatitinkančioms šaliai taikomo didžiausio palankumo sąlygos, jeigu tokios priemonės yra išvardytos atitinkamame GATS priede ir jeigu laikomasi šiame priede tvirtintų kriterijų, vis dėlto šiame priede nėra jokių tokio pobūdžio išlygų, susijusių su Tryliktosios direktyvos 2 straipsnio 2 dalimi.

6 – Bet kuriuo atveju, jeigu Teisingumo Teismo atsakymas į klausimą būtų teigiamas, Lenkijos vyriausybė prašo apriboti tokio sprendimo poveikį laike.

7 – Kaip žinoma, čekijos Respublika įstojo į Europos Bendriją tik 2004 m. gegužės 1 dieną.

8 – 1979 m. gruodžio 6 d. Aštuntoji Tarybos direktyva dėl valstybių narių apyvartos mokesčio įstatymų suderinimo – Pridėtinės vertės mokesčio grąžinimo apmokestinamiesiems asmenims, kurie nėra įsisteigę šalies teritorijoje, tvarkos (OL L 331, p. 11).

9 – 1996 m. rugsėjo 26 d. Sprendimas (C-302/93, Rink. p. I-4495).

10 – Minėto sprendimo *Debouche* 15 punktas.

11 – Komisijos pastabų 20 punkto paskutinis sakinyss.

12 – 1977 m. gegužės 17 d. Šeštoji Tarybos direktyva dėl valstybių narių apyvartos mokesčio įstatymų derinimo – Bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema: vienodas vertinimo pagrindas (OL L 145, p. 1).

13 – Šiuo atžvilgiu žr. minėto sprendimo *Debouche* 15 punktą; 2000 m. liepos 13 d. Sprendimas *Monte dei Paschi di Siena* (C-136/99, Rink. p. I-6109, 23 punktas).

14 – 1995 m. gruodžio 15 d. Sprendimas *Bosman ir kt.* (C-415/93, Rink. p. I-4921, 59 punktas); 1998 m. lapkričio 26 d. Sprendimas *Bronner* (C-7/97, Rink. p. I-7791, 16 punktas) ir 2006 m. lapkričio 23 d. Sprendimas *Asnef-Equifax* (C-238/05, Rink. p. I-11125, 15 punktas).

15 – Minėto sprendimo *Bosman ir kt.* 61 punktas; *Bronner* 17 punktas ir *Asnef-Equifax* 17 punktas.

16 – Taip pat verta pabrėžti, kad, kaip akivaizdu iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, ieškovų savo ieškinio *Finanzgericht Köln* pagrindžia šaliai taikomo didžiausio

palankumo sąlyga pagal GATS II straipsnio 1 dalį; iš tikrųjų atrodo, kad prejudicinį klausimą nacionalinis teismas išsprendė savo iniciatyva.

17 – Remiantis PPO Apeliacine institucija, žodis „takos“ GATS I straipsnio 1 dalyje, apibūdinantis priemones, turinčias „takos“ prekybai paslaugomis, atspindi autorių ketinimus suteikti GATS plačią apimtį (1997 m. rugsėjo 25 d. Ataskaitos WT/DS27/AB/R „Europos Bendrijos – Bananai“ (jį galima rasti PPO internetiniame puslapyje adresu www.wto.org) 220 punktas).

18 – 2000 m. vasario 11 d. Kolegijos ataskaitos WT/DS139/R ir WT/DS142/R „Kanada – Tam tikros priemonės, darančios poveikį automobilių pramonei“ (jį galima rasti PPO internetiniame puslapyje adresu www.wto.org) 10.271 punktas.

19 – 1999 m. lapkričio 23 d. Sprendimas *Portugalija prieš Tarybą* (C-149/96, Rink. p. I-8395, 47 punktas); 2000 m. gruodžio 14 d. Sprendimas *Dior ir kt.* (sujungtos bylos C-300/98 ir C-392/98, Rink. p. I-11307, 43 punktas); 2001 m. gegužės 2 d. Nutartis *OGT Fruchthandelsgesellschaft* (C-307/99, Rink. p. I-3159, 24 punktas) ir 2005 m. kovo 1 d. Sprendimas *Van Parys* (C-377/02, Rink. p. I-1465, 39 punktas).

20 – Minutų sprendimo *Dior ir kt.* 44 punktas ir nutarties *OGT Fruchthandelsgesellschaft* 25 punktas.

21 – Minutų sprendimų *Portugalija prieš Tarybą* 49 punktas ir *Van Parys* 40 punktas.

22 – Kaip ir Komisija savo pastabose, terminų „tiesioginis poveikis“ sąvokos prasmė, kaip apimanti ne tik „substitucijos“ poveikį (arba galimybę remtis teisme), t. y. galimybę tarptautinės sutarties nuostatą, esančią teisių ir pareigų šaltiniu, konkrečioje byloje taikyti vietoj jai prieštaraujančios (Bendrijos antrinės teisės ar nacionalinės teisės) taisyklės, kuri būtų taikoma priešingu atveju, bet taip pat ir „pašalinimo“ poveikį (arba galimybę remtis teisme), t. y. galimybę, kad tarptautinės sutarties nuostata, kaip teisėtumo kriterijus, neleistų tokiai jai prieštaraujančiai nuostatai veikti, bet faktiškai jos nepakeistų. Dėl konceptualaus skirtumo tarp galimybės remtis substitucija ir galimybės remtis pašalinimu, nors ir Bendrijos direktyvų ir valstybių narių nacionalinės teisės santykių kontekste, norėčiau nurodyti generalinio advokato A. Saggio išvados byloje *Océano Grupo Editorial ir Salvat Editores* (2000 m. birželio 27 d. Sprendimas, C-240/98–C-244/98, Rink. p. I-4941) 37–39 punktus ir generalinio advokato P. Léger išvados byloje *Linster* (2000 m. rugsėjo 19 d. Sprendimas, C-287/98, Rink. p. I-6917) 55–77 punktus.

23 – Vis dėlto aš norėčiau atkreipti dėmesį, kad Tryliktoji direktyva buvo priimta anksčiau nei PPO susitarimai (kurie buvo sudaryti 1994 m.) ir niekada nebuvo keista, todėl ji tiesiogiai nenurodo konkrečią PPO susitarimų nuostatą, o Bendrija negalėjo ketinti šia direktyva gyvendinti konkretaus sąsipareigojimo, priimto pagal PPO susitarimus. Taip pat norėčiau pridurti, kad direktyvos tekstas nepatvirtina ir išvados, jog ji priimdama Bendrija ketino gyvendinti konkretų sąsipareigojimą, priimtą pagal 1947 m. Bendrijų susitarimų dėl muitų tarifų ir prekybos (toliau – GATT), kuris, be kita ko, neapima paslaugų sektoriaus.

24 – 1996 m. rugsėjo 10 d. Sprendimas *Komisija prieš Vokietiją* (C-61/94, Rink. p. I-3989, 52 punktas). Dar 1992 m. lapkričio 24 d. Sprendimo *Poulsen ir Diva Navigation* (C-286/90, Rink. p. I-6019) 9 ir 11 punktuose, remdamasis prielaida, kad vykdydama savo galiojimus Bendrija privalo gerbti tarptautinę teisę, Teisingumo Teismas konstatavo, jog 1986 m. spalio 7 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 3094/86, nustatančio tam tikras technines žuvininkystės išteklių apsaugos priemones (OL L 288, p. 1), 6 straipsnis turi būti aiškinamas ir jo apimtis turi būti nustatyta atsižvelgiant į atitinkamas tarptautinės jūrų teisės nuostatas, skaitant tas, kurios tvirtintos Konvencijoje dėl lašišų išsaugojimo Šiaurės Atlante (OL L 378, p. 25), prie kurios Bendrija prisijungė 1982 metais. Be to, 1995 m. spalio 17 d. Sprendimuose *Werner* (C-70/94, Rink. p.

I?3189, 23 punktas) bei *Leifer ir kt.* (C?83/94, Rink. p. I?3231, 24 punktas) Teisingumo Teismas nurod? GATT XI straipsn?, teigdamas, kad jis yra „svarbus, ai?skinant Bendrijos instrumentus, reglamentuojan?ius tarptautin? prekyb?“.

25 – Min?to sprendimo *Dior ir kt.* 47 punktas ir 2004 m. lapkri?io 16 d. Sprendimas *Anheuser-Busch* (C?245/02, Rink. p. I?10989, 55 punktas).

26 – ?r. 22 i?naš?.